

literature in the United States and American literature in Uzbekistan, mutual dialogues of writers and translators, and trips to the United States and Uzbekistan also played a special role in strengthening literary relations. The roots of

Uzbek culture go back to ancient history. Its perfection today is at the level of developed cultures of the world. That is why interest in studying our culture is growing abroad, in Western countries as well.

References

1. Guzzio, Tracie (2003). Parini, Jay, ed. "Ralph Ellison". American Writers Retrospective Supplement. 2. New York: Charles Scribner's Sons. -P. 113–20.
2. Ralph Waldo Ellison. Amazon.com. — биографическая книга А.Рэмперсада об Эллисоне на Amazon.com; страница содержит интервью, данное автором сайту.
3. Акромов Асад. Жаҳоннинг энг гўзал асарлари. – Т.: «Шарк», 2004. 134-б.
4. Ермолович Д.И. Англо-русский словарь персоналий. -М.: Рус. яз., 1993. 336 с. 119.
5. Жаҳон адаблари адабиёт ҳақида. Э.Ховардсхолм. Модернизм. -Т.: «Маънавият», 2010.
6. Писатели Таджикистана: (Декада таджикской литературы и искусства) / Автор-составитель М. Занд; Обложка художника М. И. Серебрянской; Союз писателей Таджикистана. - [Сталинабад](#): «Таджикгосиздат», 1957, -С.88.5000 экз. (обл.)
7. Жаҳон адабиёти дурдоналари: I жилд / Сўзбоши муаллифи ва масъул муҳаррир А.Х.Саидов. -Т.: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2015. 612-б.
8. Жирмунский В.М. Сравнительное литературоведение и проблема литературных влияний, "Изв. АН СССР. Отд. обществ. наук", 1936, № 3; Жирмунский В.М. Взаимосвязи и взаимодействия национальных литератур. Материалы дискуссии. - М.: 1961.
9. Топоров В.Н. Пространство культуры и встречи в нем В.Н.Топоров. Восток-Запад. Переводы. Публикации. -М.: 1989. - С. 7.
10. Херман Хессе. Жаҳон адабиёти кутубхонаси // Жаҳон адаблари адабиёт ҳақида (Озод Шарафиддинов таржималари). – Т.: «Маънавият», 2010.

РЕЗЮМЕ. XX аср адабиёти жаҳон тарихида муҳим ўрин тутди. Бу давр санъат аҳлининг чинакам истеъдодини рўёбга чиқармади, тилнинг рух билан бирлигини таъминлашга имконият яратди. Шундай бўлса-да, чинакам халқ ёзувчиси ўз калбидаги чуқур орзу-истакни турли усуллар, рамзий образлар, деталлар орқали ифодалашга ҳаракат қилган. Жаҳон адабиёти тарихида шундай адиблар борки, улар ижодининг аҳамияти вақт ўтиши билан янада ошиб борапти. Машҳур америкалик ёзувчи Ралф Эллисон ана шундай ёзувчилардан биридир.

РЕЗЮМЕ. Литература XX века занимает важное место в мировой истории. Этот период не создал возможности реализовать истинный талант людей искусства, обеспечить единство языка с душой. Тем не менее, настоящий народный писатель пытался через различные приемы, символические образы и детали выразить глубокое желание своего сердца. Такие писатели есть в истории мировой литературы, значение их творчества раскрывается с течением времени все больше и больше. Среди таких писателей известный американский писатель Ральф Эллисон.

SUMMARY. The literature of the XXth century occupies an important place in the history of the World. This period did not create an opportunity to realize the true talent of the people of art, to ensure the unity of the language with the soul. Nevertheless, a true people's writer tried to express the deep desire of his heart through various methods, symbolic images and details. There are such writers in the history of world literature, the significance of their work is revealed more and more with the passage of time. The famous American writer Ralph Ellison is among such writers.

ТҮРКИЙ ТИЛЛЕРДЕГИ ТЕРМИНЛЕРДИҢ ҚӘЛИПЛЕСИҮ ТАРИЙХЫ

А.Ө.Кәрибаева – филология илимлериниң кандидаты, доцент

РАМның корр. ағзасы, Қазақстан

Т.А.Тортқұлбаева – филология илимлері бойынша философия докторы (PhD), доцент

Әжанияз атындағы Нәкіс мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: терминология, манба, терминологик лугат, туркий терминология, лексик қатлам ва бошқалар.

Ключевые слова: терминология, источник, терминологическая лексика, тюркская терминология, лексическая пласт и т.д.

Key words: terminology, source, terminological vocabulary, Turkic terminology, lexical layer, etc.

Терминология – тийкарынан тил билиминде лексиканың үйренетуғын бир бөлими болып илимде хәм жәмийетте илиминин хәр бир тараўының терминин қәлиплестиреди. Оны хәр тәрепле изертлейтуғын тийкаргы объектке айландырып, ғәрезсизлик дәўиринде туркий тил билиминде раўажланды. Әлбетте, қазақ топырағында илимий ой-пикирдин раўажланыўын изертлеўшилер XIX әсирдин екнши ярымынан басланды.

Ал, термин сөзлердин пайда болыўын алымлар бир ўақытлары илим менен техникаға байланыстырды. Буның себеби, илим туўралы дәслепки дереклер менен илимий мақалалар дәслепки қазақ газеталары – «Түркистан уәлаяты газети» (1870-1882) менен «Дала уәлаяты газети» (1888-1902) бетлеринде жарияланған [1:12]. Түркий тилиниң сөзлик курамы түркий халықларының бирнеше әсирлик тарийхы тийкарында пайда болғаны белғили.

Мине сол дәўирлерде гейпара лексикалық бирликлердин пайда болыўы менен қатар, бирнеше лексикалық қатламлардың пайда болыўы арқалы қәлиплесип раўажланды. Усындай лексикалық қатламның үлкен бир топарын термин сөзлер курайды. Терминлер, тийкарынан белғили бир турмысқа, әдебият хәм мәдениятқа, илим хәм техникаға, спорт хәм өнерге т.б. арнаулы түрде қолланылатуғын бир мәнили лексикалық элементлерден турады хәм хәрбир тилде қолланылатуғын айырым терминлер бирликте

терминологиялық лексиканы курайды.

Түркий терминологиясы - өзиниң раўажланыў барысында, жүдә кыйын жоллардан өтти. Сонлықтан, термин мәселеси – түркий тиллери лексикологиясының ең әхмийетли мәселелериниң бири болып келмекте. Бирақ, Қазан аўдарыспағына дейинги дәўирде, түркий халықларының лексикологиясы хәм терминологиясы изертленбегенликтен, аз изертленген тиллер курамында қалды.

Сонлықтан, түркий тиллердин лексикасының терминологиялық қатламының биринши бөлими – тийкаргылары болса, ал екнши бөлегин – шет тиллерден аўысқан терминлер курайды. Түркий тиллериниң сөзлик курамында әйемги заманнан берли қолланылып келген сөзлер менен терминлик уғымлар бар. Мысалы, ойын, қылыш, найза, қорған, семсер т.б. Мысалы, оннан кейинги дәўирде хунлар империясы курылып, Қытай менен уллы даланың шегарасын бөлген қытай қорғаны, хунлардың қорғану ушын бирнеше жеңилистен кейин салына баслағаны белғили. Усы дәўирдеги түркий тиллериниң лексикасына итибар берсек, қазақ тилинде: «жеңиў, жеңилу, тойларыс беру, қорғану, жеңилис, жеңис» деген сөзлердин қолланыўда болғанын сеземыз. Бирақ бул сөзлер ерте дәўирге тән урыс, саўаш өнерине байланыслы қолланылса, олардың тилимизде сол дәўирде қәлиплескенлигинен дерек береді. Бул сөзлердин дәслепки мәнисі жалпы халықлық тил

лексикасы болса, хазирги уақытта терминлик лексикаға айланып, спорт терминлериниң курамына бирикти.

«Термин» сөзи илимниң хэртүрли тараўында жийи ушырасады. Мысалы: спорт терминлери, жэмийетлик-сиясый терминлер, әдебият терминлери т.б. Тийкарынан, атама хызметин аткарып тек арнаўлы тараўда қолланылатуғын сөзлердиң лексика-семантикалық топары «термин» деп аталады. Көплеген тил қәнигелери барлық сөзлерди терминге киритеди де, оларды мынандай еки топарға бөлип үйренеди. Олар: белгили бир тараўда салада қолланылатуғын терминлер хэм улыўмалық терминлер. Мәселен, «спорт» термини жэмийетте мәдениеттиң ажыралмас бөлегин курайтуғын, жэмийетлик кубылыс. Адамды хэр тәреплеме раўажландырыўдың, оның денсаўлығын жақсыландыруы тийкары куралы. Оның тийкары мақсети: қарсыласын жеңилеске умтылыў, бириншиликти жеңип алыў ушын гүрес, сыйлықты утыў, сияқлы командалық ойыншыларының командалық ис-хәрекетти т.б. Мысалы, «Тараз-Арена» спорт кешесинде өткен нәўбеттеги турда жерлеслеримиз қарсыласларының бәрин аңсатлық пенен жеңип, очко үстемлигин арттырды. Бундағы нәўбеттеги тур, аңсат жеңиў, очко үстемлиги, деген сөзлер терминлик хызметте жумсалып атыр. Деген менен, бул сөзлердиң термин болып қәлиплесиўи үшин, оны нақлы түрде илимий изертлеу керек [2:12].

Спорттың ең әйемги түри – жеңил атлетика менен ат спорты. Соңғы жүз жылдықта спортлар раўажланыўы менен қатар, бурыннан қәлиплескен түрин түрлендириў нәтийжесинде, спорттың көплеген жаңа түрлери пайда болды. Мәселен, көркем гимнастика, спортлық акробатика, коньки шорт-тиреги, жүзиў, мәнерлеп сырғанаў, парашют спорты, дельтапланерлик спорт хэм басқа да түрлери пайда болды. Жыл өткен сайын спорт түрлериниң санының көбейиўи, тилимизде жаңа терминлерди қәлиплестирмекте.

Түркий терминологиясында соңғы уақытта пайда болған терминлер, XIX әсирдың соңынан басланып, шешимин таппай атырған түрли көзқараслар менен пикирлер сынағынан өткен терминлер. Сонлықтан, усы бағытқа байланыслы өз пикирлерин билдирген хэр қыйлы улт зиялыларының пикирлери де, терминлердиң изертлениўин көзқарасынан қараған. «Термин» сөзи негизинен шек, шегара деген мәнини билдирип, терминаллар байрамына арналған сөз. Себеби, «терминал» сөзиниң өзи де «шегара» деген уғымды билдиреди. Бүгинги күнде «шегара» сөзиниң орнына, көбинесе «терминал» сөзи қолланылады. Мысалы, қоңсылас еллер арасына қойылған шегарада терминал бой көтереди. Ал терминология – болса, усы термин менен терминал сияқлы сөзлерди изертлеўи илим тараўы. Мәселен, мәдениет, спорт, өнер тараўы терминологиясы негизинде халықаралық терминлердиң, түркий терминологиясындағы өзгешеликлери өз алдына таллауды талап ететуғын мәселелердиң бири. Мысалы, арнаўлы тараўда қолланылатуғын терминлер: Инглисше – Water polo, орысша-ватерполо, қазақша – су полосы; Инглисше – football, футбол; грек тилинен енген (gymnastike), орысша – гимнастика, немис тилинен енген – (fechten), орысша – фехтование, қазақша – семсерлесу, қылыштасу; француз тилинен енген: велосипед (velosipede), байларка (кайак), байларка-двойка (кайак biplace), баскетбол (basket-ball), волейбол (volley- ball), бокс (box), баттерфлей (butterfly) т.б. [3:12].

Сөзлик курамдағы сөзлердиң халық өмириниң хэртүрли тәреплеме раўажланыўы, илим хэм техниканың, экономика хэм мәдениеттиң

раўажланыўы менен ғана байланыссы, айтарлықтай дәрежеде Кеңес хукимети жылларында терминлер қәлиплесип, раўажланды. Мәселен, көрсетилген түркий тиллеринде: футбол, волейбол, допты хоккей, баскетбол, қол добы, теннис, киши теннис, стол теннис, су полосы, көкпар, бокс, регби, бейсбол, гольф т.б. спорт ойынлары менен оның терминлери тилимизде көбирек таралған. Усы терминлердиң атамасын түркий тилдерине аўдарсақ, мынандай жаңа қолланыўға ийе болар еди. Мысалы, футбол – аяқ доп, волейбол – тор доп, баскетбол – себет доп, допты хоккей – қаз.: көгалдағы хоккей, қарақалп.: шымдағы хоккей, өзбек: чимдаги хоккей, гандбол – қол добы, настольный теннис – стол теннис, ватерполо – суу полосы; бейсбол – қашарман доп, т.б. өз ана тилимизге аўдарып қоллансақ, нур үстине нур болар еди.

Түркий халықлар усындай кең аймақта көшип-қонып жүрип, генеалогиялық жақтан қатнасы жоқ халықлар менен де қарым - қатынас жасаған. Соның себеби болыўы керек, түркий халықлар ана тилиниң тийкары сөзлик қорын сақтап қалғандығын, туўысқанлықты билдиретуғын лексикасынан көриўге болады. Мысалы, «жарыс» термининиң тийкарында түркий тилдеринде көплеген терминологиялық дизбеклер қәлиплескен. Мәселен, қарақалпақта - жигитлер жарысы; қазақта - қыз жарыс; өзбекте – от пойгаси т.б. Өзге түркий тиллер менен қазақ тилиниң сөзлик курамын салыстырғанымызда, сөзлердиң түбирлеслигин сезбеў мүмкин емес. Бул туўралы турколог – алым А.Т.Қайларов өзиниң 1993-жылғы мийнетинде толық мағлыўмат береді [4:24]. Сондай-ақ өзбек алымлары Б.Каримов пенен Ш.Муталов мийнетлеринен де «ортатюрк - среднетюркский язык» түркий тиллериниң түбир ортақлығын айта келип, келешекте түркий тиллериниң ортақ лексикалық қорын жасаў керек деген пикирге келеді [5:20].

Мәселен, «жарыс» термини, яғний оның анықланыўшы бир бөлеги көплеген спорт терминлериниң арғы тегин курайды. Хазирги уақытта «жарыс» сөзи - спорт жарысы, мусобоқа, жигитлер жарысы, жорға жарыс, жаяу жарыс, ат бәйгеси түринде қарақалпақ, қазақ және өзбек тиллеринде терминологиялық дизбек түринде қолланылады. Мысалы, қазақша: жарыс, өзбекше: мусобоқа, қарақалпақша: жарыс т.б.

Мине, усы көзқарастан қарақалпақ тилиниң сөзлик курамындағы айырым сөзлер менен терминлерге, олардың тарийхый шығысы жағынан басқа түркий тиллери менен салыстырыў арқылы, сипатлама бериледи. Соңғы уақытта «ат жарысына» байланыссы терминлер түркий тиллеринде кеңнен таралғанын көремиз. Мәселен, қарақалпақта - жорға жарыс, қазақта – тай жарысы, дөнен жарысы, қунан жарысы т.б.

Әйемги заманнан бери жетип келген қазақ халқының миллий спорт ойынларының ишинде ең көп тараған түри – ат жарысы. Қазақ халқы балаларына, ат жарысының түрлери менен ат жарысына таярланыўдың түрли әдис - тәсиллерин үйреткен. Олар: тай жарыс, қунан жарыс, жорға жарыс, дөнен жарыс, түйе жарыс т.б. Усындай жарыслардың тийкарында ат жарысына байланыссы тилимизде миллий спорт терминлери қәлиплести. Мәселен, «тай жарысы» тийкарынан балалардың сүйип ойнайтуғын ойынларына байланыссы пайда болған термин. Тай жаңа туўылған қулын уақтынан баслап баланың ғамқорлығында болады. Тайға 7-8 жастағы балалар ғана минип шабаттуғын болады. Мысалы, Тай жарыста озып келгенлерге (сыйлық) бериледи. Усы «тай жарысы» жарыс терминине сәйкес тилимизде бирнеше терминлер қәлиплескен. Мәселен, қазақ тилинде: тайға минип шабу, тайларды үйрету, жайдақ минип

жарысу, шағын қашықтыққа жарысу т.б. Қарақалпақ тилинде: Бергил аттың байрағын, Күйдирме тайдың мийнетин. Оза қойса көк атың, Байлап па едим сыйрағын! [6:20]. Мунда «күйдирме тайдың мийнетин» - деп, «тай жарысындағы» аттың байрағын яғный бәйге (сыйлық) сарая максетинде айтылған.

Түркий тиллердің ишинде жоқарыда аталған «тай жарысы», «қунан жарысы», «дөнен жарысы» сияқты миллий спорт терминлери тек қазақ тилинде ғана ушырасады, ал қарақалпақ, өзбек тиллеринде бул жарыс улыўма жоқ десек те болады. Бирақ, «жорға жарысы» менен «түйе жарысы» қарақалпақ тилинде де ушырасады. Бул қазақ тилинің түркий тиллер арасындағы өзіне тән өзгешелиги.

Сонқыктан, түркий тиллеринде «жорға жарыс», «жигитлер жарысы», «жорға жүрис», «жаяу жарыс», «спорт жарысы» т.б. терминлер қәлиплескен. Сондай-ақ, «жорға жарысының» да өзіне тән ерекшелikleri бар. Мәселен, жорғалардың алдыңғы аяқлары менен артқы аяқлары бирдей түсип қанша тез жүгиртсе де, өзиниң тайпалма жорға жүрисинен таймауы керек. Мысалы, Жорға жарысы қысқа қашықтықта 2-3 шақырым аралықта өткизилген.

Усы терминлердің тилимизде жүйеленип қәлиплесиўине тийкар болған «ат жарысы» термининиң, түркий тиллеринде синонимлери де қәлиплескен. Мәселен, қазақ тилинде: *ат шабыс*, *ат бәйгеси*, *ат жарысы*, *ат шаптыру*, *ат шабар* т.б. *Ат шабыс* - тиркеси түрки тиллеринде хәр түрли шахста ушырасады: *ат шабар*, *ат шабу*, *ат шабысу*, *ат шаптыру* т.б. Мысалы, Түске дейин *ат шабыс* болды. Бирде Балабий: «Ат пенен ер қандай жерде шабады?,- дейди Сырымға. Сырым сонда: «Ат шабысына қарай, ер намысына қарай шабады»,- дейди [7:38]. Түрки халықлары ишинде бул аталған терминлер қазақ, өзбек хәм қарақалпақ тилдеринде де қолланылады. Мысалы, өзбек тилинде: *от чопиши*, *от чоптириши*, *от поигаси*, *от чабар* т.б. Қарақалпақ тилинде: *ат бәйгеси*, *ат шабысы*, *ат шаптыру*, *ат шабар* т.б. *Ат шаптырып* той берип... (фольклор). *Ат шабар*, гуреспазларға таярланың!,- деп жар урып [8:100].

Өткен әсир хәм усы әсирдың басында бизиң көшпели өмиримизди изертлеген айырымлар алымлар халық арасында кеңнен таралған мынадай мағлыұматларды келтиреді. Мәселен, *ат шаптырым жер* (20-25 шақырым); *қунан шаптырым жер* (8-10 шақырым); *тай шаптырым жер* (5 шақырым) шамасында болған. Түрки тилдериниң лексикасында ат спортындағы түрли хәрекетлерди билдиретин көплеген терминлер менен терминологиялық дизбеклер қолланылады. Мәселен, *атты шебер айдау*, *жорға жүрис*, *жорғалау*, *қарғып мину*, т.б. Мундай сөзлерди хәзирги қарақалпақ көркем әдебиятында ушыратыўға болады. Мысалы, *Ат аспанға қарғыды*, *Периште көкпен аңдыды*. Сондай-ақ, қарақалпақ тилинде: *атты шебер айдау*, *жорға жүрис*, *жорғалау*, *қарғып мину* т.б. терминлер менен терминологиялық дизбеклер қолланылады. Мәселен, А.Дабылов «Бахадыр» дастанында:

Әдебиятлар

1. «Түркистан уәлеяты газети» (1870-1882), «Дала уәлеяты газети» (1888-1902).
2. Қарибаева А.Ө. Түрки терминологиясы: тарихи дамуы мен қалыптасуы. -Тараз:2020. 277-б.
3. Қарибаева А.Ө. Түрки тилдериндеги ұлттық ойын терминдери.//Нурлы жол.-Ташкент: 1997. 4 - б.
4. Қайларов А.Т. Қазақ терминологиясына жанаша көзқарас. -Алматы: 1993.
5. Каримов Б., Муталов Ш. Ортатюрк - среднетюркский язык. -Ташкент: 1997.
6. Қарақалпақ фольклоры: Алпамыс.- Нөкис: «Қарақалпақстан», 1995. 316-б.
7. Сырым батыр.- Нөкис:Қарақалпақстан, 1998. 30-б.
8. Қарибаева А.У. Спортивная лексика каракалпакского языка.-Нукус:Билим,1995.-104 с.
9. Дабылов А. Бахадыр. – Нукус: 1980. – С. 104 .

РЕЗЮМЕ. Ушбу мақалада түркий тиллар атамалариниң қадим замонлардан то хозирги кунгача шаклланиши хамда уларниң хозирги даврдаги ривожланиши масалалари мухокама қилинади.

РЕЗЮМЕ. В этой статье рассматриваются вопросы о том, что становление термины тюркских языков с древних времен до наших дней, а также их развитие в данное время.

SUMMARY. This article discusses the issues that the formation of the terms of the Turkic languages from ancient times to the present day, as well as their development at this time.

Шайбасымды шауып, жортып желермен,
Мен асығып сенің ушын келермен [9:104].

Бул мысалдағы «*желу*» сөзинен «*желгерип шабу*» дизбегі қалыптасқан, оның мағынасы «*шабу*» дегенди билдиреди. Мысалы, қарақалпақ тилинде: жортыу, желиу, желгерип шабуу т.б. терминлер қолданылады.

Кәсіплик терминология, әдетте, белгилі бір практикалық зәрурлікке, күнделікті мұтәжлікке байланысly пайда болады. Әдебий тил менен оның терминлери пайда болмастан бурын, кәсіплик лексика өзінше табиий түрде жасалады. Буны түркологияда спорт ойындарының турақтылы бир дереги деп есаплайды. Өзимиз шектен тыс көп қолланған Европа тиллериниң термин жасау тәжірийбесинен келип шығып қарайтуғын болсақ, буны қате деп айтыўға тийкар жоқ. Мысалы, *Сайысқан* жерде тынарыс, *Сайысқан* жерде сынарыс,- деген мысалдағы «*сайыс*» сөзи жарыс мәнисинде қолланылып тур. «*Сайыс*» сөзи соңғы ўақытта қазақ спорт терминологиясында кең өрис алған. Өйткени, спорттың лексикасына бирнеше жаңа терминлер енген. Олар: *көпсайыс*, *бессайыс*, *онсайыс*, *үшсайыс* т.б. жаңа ұғымлар менен терминлер усы «*сайыс*» сөзиниң тийкарында қәлиплескен болыўы керек. Мәселен, ат спортына байланысly спорт термини менен оның түрлери: *ат омырауластыру*, *ауларыспақ*, *жорға жарыс*, *көкпар тарту*, *теңге алу*, *қыз қуу*, *қыз жарыс*, *сайысу* т.б. Қазақ тилинде: ат сайысы; қарақалпақ тилинде: сайысу; өзбек тилинде:сойич; Қазақ тилинде: ауларыспақ; қарақалпақ тилинде: ауларыспақ; өзбек тилинде: оғларич; Қазақ тилинде: жорға жарыс; қарақалпақ тилинде: жорға жарыс; өзбек тилинде: йорға; Қазақ тилинде:көкпар; қарақалпақ тилинде: ылақ тарту; Өзбек тилинде: улок; Қазақ тилинде: қыз қуу; қарақалпақ тилинде: қызжарыс т.б.

«*Сайыс*» ұғымының тийкарында түркий тилдеринде «*күш сынасу*», «*найзаласу*» сияқты терминлер қәлиплескен. Мысалы, жүдә үлкен тойларда қолланылған ески әскерий ойындардың бири - салт атлылардың найзалар менен күш сынасыўы – сайыс ойынын өткизетуғын болған. *Сайысқа* бөлек руўлардың ямаса қоңсылас халықлардың батырлары қатнасқан [1:72]. Сайыстың өтиўине байланысly оның максети менен ұзыйпалары болған. Сондықтан, түркий тиллеринде «*сайыс*» терминине сәйкес терминологиялық дизбеклер қалыптасқан. Мәселен, қазақ тилинде: *бәсекелести аттан аулару*, *соққы беру*, қарақалпақ тилинде:*аттан ауларыу*; өзбек тилинде: *оттан оғларич* терминлери қәлиплескен.

Жуўмақлап айтқанда, түркий тилдериндеги терминлердің тилимизде қәлиплесиўи ерте заманнан бери қолланылып қиятырған миллий ойындардың тийкарын- да қәлиплескенин хәм әуладтан-әуладқа өтип қиятырған- нын көремиз. Терминлердің дереклерин басқа да түркий тиллеринен излестирип, хәр тәреплеме изертлеу келешек әулад ұзыйпасы. Ал, бизиң бул усынысымыз түркий тиллерине қосқан жалпы анализ етиў ғана.